

16.10.2008

Dnro 3786/4/07

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

POTILASASIAKIRJOJEN LAINVASTAINEN HÄVITTÄMINEN

1

KANTELU

Kantelija pyysi 3.12.2007 päivätyssä kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Helsingin yliopistollisen keskussairaalan (HYKS), nykyisen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS), ja Työterveyslaitoksen menettelyä hänelle vuoden 2007 tehdyn työkykyarviotutkimuksen yhteydessä. HYKS:iä kantelija arvosteli siitä, että hänelle sairaalassa vuonna 1995 tehtyjä neuropsykologisia tutkimuksia koskevat asiakirjat olivat kadonneet. - - -

- - -

3

RATKAISU

Katson Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin neurologian klinikan menetelleen lainvastaisesti potilasasiakirjojen hävittämisessä. Klinikalla on vastoin sosiaali- ja terveysministeriön potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä annettua asetusta (99/2001) hävitetty kantelijan neuropsykologiseen tutkimukseen liittyviä asiakirjoja ennen kuin asetuksen mukainen 20 vuoden säilytysaika oli kulunut umpeen.

Muilta osin katson, että asiassa ei ole menetelty lainvastaisesti.

4

PERUSTELUT

4.1

HYKS:ssä tehtyjen neuropsykologisten tutkimusten asiakirjat

4.1.1

Tapahtumista saatu selvitys

Kantelija kävi vuoden 1995 loppupuolella erikoislääkärin vastaanotolla HYKS:n neurologian klinikalla. Tässä yhteydessä klinikalla toiminut neuropsykologi suoritti hänelle neuropsykologisen tutkimuksen. Tämän tutkimuksen asiakirjat pyydettiin Työterveyslaitokselle vuonna 2007, kun kantelija oli siellä tutkittavana työkyvyn arviointia varten. Asiakirjoja ei kuitenkaan tuolloin enää löytynyt.

Tutkimuksen vuonna 1995 suorittaneen johtavan neuropsykologin mukaan neuropsykologisten tutkimusten asiakirjoja on mahdollista säilyttää kymmenen vuotta. Arkistointitilojen puutteen vuoksi tätä vanhemmat asiakirjat joudutaan hävittämään. Asiakirjojen säilyttämisessä on noudatettu Suomen Psykologiliiton jäsenilleen antamaa ohjetta.

4.1.2

Oikeusohjeet ja HUS:n arkistointia koskevat ohjeet

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:n 2 momentin mukaan potilasasiakirjojen säilytysajoista säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä (99/2001, jäljempänä potilasasiakirja-asetus). Potilasasiakirja-asetus on tullut voimaan 1.3.2001. Asetuksen voimaantulosäännöksen mukaan potilasasiakirjoihin, jotka on laadittu ennen 1.5.1999, sovelletaan kunnallisessa terveydenhuollossa laadittujen asiakirjojen osalta valtionarkiston kunnallisten asiakirjojen hävittämisestä 14.4.1989 antamassa päätöksessä olevia säilytysaikoja.

Valtionarkiston päätöksen 2. osassa (Terveystenhuollon asiakirjat) kyseessä olevien asiakirjojen säilyttämisestä määrätään jaksossa 2.2 (1). Jatkuva sairauskertomus. Tämän jakson b-kodan mukaan sairauskertomuksen hoitajaksokohtaiset asiakirjat on säilytettävä 20 vuotta hoidon päättymisestä, edellyttäen, että tarpeellinen tieto on yhteenvedon muodossa siirretty jatkuvakäyttöisiin asiakirjoihin. Päätöksen mukaan tässä kohdassa tarkoitetut asiakirjat sisältävät yksityiskohtaisia hoitajaksoa koskevia tietoja. Tällaisia asiakirjoja ovat esim. saapuneiden potilaiden läheteet, hoitosuunnitelma, tarpeelliset osat kliinisistä käyristä, seuranta- ja tarkkailuasiakirjat, annettujen lausuntojen toisteet ja hoitoseloste (epikriisi).

Edellä mainitussa valtionarkiston päätöksen jakson c-kohdassa määrätään puolestaan, että muut jatkuvaan sairauskertomusjärjestelmään liittyvät asiakirjat hävitetään, kun tarpeellinen tieto on siirretty jatkuvakäyttöisiin asiakirjoihin tai tarkoitus on saavutettu. Päätöksen mukaan kyseessä olevat asiakirjat sisältävät potilaan tutkimusta ja hoitoa koskevia tietoja. Tällaisia asiakirjoja ovat esim. laboratoriotutkimuspyyntö ja -vastaus sekä potilaan tutkimusta ja hoitoa palvelevat määräaika- ja tilapäiset asiakirjat.

Terveystenhuollon oikeusturvakeskuksen antaman lausunnon mukaan kantelijan neuropsykologisessa tutkimuksessa syntyneet asiakirjat ovat edellä mainitussa valtionarkiston päätöksen b-kohdassa tarkoitettuja sairauskertomuksen hoitajaksokohtaisia asiakirjoja. Niitä olisi sen vuoksi tullut säilyttää 20 vuotta hoidon päättymisestä.

HUS:n arkistotoimesta saadun tiedon mukaan potilasasiakirja-asetus ja sitä koskeva sosiaali- ja terveysministeriön soveltamisopas (2001:3) on annettu noudatettavaksi HUS:n toimitusjohtajan ohjeella 20.2.2001. Ennen 1.5.1999 laadittujen asiakirjojen osalta noudatetaan lisäksi HYKS:n Meilahden sairaalan arkistointisuunnitelmaa vuodelta 1990. Tämän suunnitelman mukaan psykologiset tutkimukset ja lausunnot on säilytettävä neurologian klinikan arkistossa 15 vuotta. Suunnitelmassa viitataan tältä osin edellä mainitun valtionarkiston päätöksen sairauskertomusjakson c-kohtaan. HUS:sta on ilmoitettu, että arkistointisuunnitelmassa on tältä osin virhe. Ko. asiakirjojen säilytysajan pitää olla 20 vuotta.

4.1.3

Arviointi

Asiakirjojen asianmukainen säilyttäminen kuuluu hyvään hallintoon, joka turvataan perusolkeutena perustuslain 21 §:ssä. Potilasasiakirjojen säilyttämisellä on myös tärkeä merkitys potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) säädettyjen potilaan oikeuksien sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvan toteutumisen kannalta. Tämän vuoksi säädettyjen säilytysaikojen noudattamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Edellä kerrotusta käy ilmi, että kantelijan kyseessä oleviin asiakirjoihin sovelletaan potilasasiakirja-asetuksen voimaantulosäännöksen mukaan valtionarkiston päätöstä vuodelta 1989. Pää-

töksen mukaan asiakirjojen säilytysaika on 20 vuotta. Näin ollen asiakirjoja olisi pitänyt säilyttää tutkimuksen tekemisestä vuonna 1995 vuoteen 2015.

Nyt kyseessä olevien asiakirjojen säilyttämisaikaa koskevat valtioneuvoston päätöksen määräykset ovat jossain määrin tulkinnanvaraisia, mikä käy ilmi siitä, että HYKS:n arkistointisuunnitelmassa ilmoitettu säilytysaika (15 vuotta) poikkesi valtioneuvoston määräyksessä olevasta säilytysajasta (20 vuotta). Asiakirjat hävitettiin kuitenkin neurologian klinikalla jo kymmenen vuoden säilytysajan jälkeen. Tämän menettely on ollut selvästi lainvastaista ja pidän sitä erittäin moitittavana.

Ammattijärjestön antamilla ohjeilla ei ole tässä yhteydessä merkitystä. Arkistointitilan puute ei myöskään oikeuta hävittämään asiakirjoja ennen niitä koskevan, säädöksissä määritellyn säilytysajan päättymistä.

- - -

5

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin neurologian klinikalle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3 ja 4.1 selostetusta lainvastaaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän klinikalle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän päätökseni myös tiedoksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin johtajaylilääkärille ja Terveystieteiden tutkimuskeskukselle.